

Резюмета към научните публикации
на гл.ас. д-р Екатерина Неделчева Софрониева
катедра „Предучилищна и медийна педагогика”
Факултет по начална и предучилищна педагогика
Софийски университет „Св. Климент Охридски”
за участие в конкурс за академичната длъжност „доцент”
по направление 1.3. Педагогика на обучението
(Методика на обучението по чужд език (английски език)),
обявен в ДВ - бр 21 от 18.03.2016 г.

I. Монографии

1. Шопов, Т., **Софрониева Е.** (2014). *Изследвания в обучението по съвременни езици*.
София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 215 с. ISBN 978-954-07-3787-4.

Книгата има за цел да представи актуалните изследователски методи и научни публикации в чуждоезиковото обучение и е насочена към широк кръг от читателска аудитория – студенти, докторанти, педагози и изследователи в сферата на съвременните езици. Тя е първият опит за въведение в теорията и практиката на придвижването по пътя към ново знание в хуманитарната област на езиците. Книгата е структурирана в две главни части. Първата има описателен характер, а втората част съдържа илюстрации под формата на публикувани научни изследвания на авторите. Четирите приложения хвърлят светлина върху важни аспекти на научноизследователската дейност – образователна терминология, етика на изследователя, статистически стойности на t-разпределението и анализ на взаимодействието на втори език. *Част I: Изследователски методи* - проучва и представя изследователските методи в обучението по съвременни езици. Тя включва осем глави. Глава 1 разглежда основни понятия, термини и „скрити признаци” – валидност и надеждност. Глава 2 представя три категоризации на изследванията на обучението по съвременни езици. Глави 3-8 представят изследователските методи: експеримент, изучаване чрез въпроси и отговори (анкета и интервю), изследователска и преподавателска практика, изучаване на отделен случай, интроспективно изучаване и

наблюдение. *Част II – Публикувани научни изследвания* - включва шест публикации, представени в глави 9-14.

2. Софрониева, Е. (2016). *Ранно езиково обучение: модели у дома и в клас...Броенето не са думички, Мечо! Аз искам да говоря на английски!* София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 256 с. ISBN 978-954-07-4097-3. - /хабилитационен труд за участие в конкурса/

Книгата отразява търсенията на авторката в областта на езиковото обучение през годините. Прави се преглед на някои по-значими съвременни теории и практики. Представени са различни теории и как те работят в практиката чрез споделяне на опитност. Книгата е стремеж към един свързан единен разказ за преживяванията на деца, студенти, родители и учители. Тя е опит за създаване на едно общо емпатично поле, в което да можем да се поставим на мястото на другите и да видим и чуем техните гледни точки. В такъв контекст най-добре може да се открият цялата картина и общите проблеми и да се намерят адекватни решения и модели. Включените текстове и изследвания са подбрани така, че да послужат като учебни материали на студентите от педагогическите и филологическите специалности, които изучават „Методика на обучението по чужд език” и други сходни дисциплини. В увода се поставят някои основни въпроси, свързани с ранното езиково обучение (РЕО), а всяка от главите илюстрира на практика тези проблеми и посочва съществуващи решения. Първа глава разглежда РЕО като част от европейската политика за многоезичие. Представени са примери за съвременни добри практики. Погледът към България е кратък преглед на положителния опит у нас за въвеждане на нови подходи и програми. Глави 2-5 представят различни изследователски проекти, осъществени през последните години сред деца, студенти, родители и учители, във връзка с езиковото обучение и езикоусвояването. Глава шест представя наблюдението като изследователски метод и наблюдението на урок по втори език като част от изследователския стил, наречен „наблюдение на класната стая”. В последната глава се дава пример за успешен модел на РЕО: Наративният формат (НФ) на Трауте Ташнер, който отговаря изчерпателно на поставените въпроси: кога и защо, как и колко в езиковото обучение?

/глави от книги в български издания/

3. Софрониева, Е., Тошева, Д. (2006). Преподавателят, детето и английският език. *Bonjour, Hello, Olla... В: Проблеми на ранното чуждоезиково обучение, трета част* (с. 62-105). В. Търново: Faber. ISBN-13: 978-954-775-568-0.

В тази глава на книгата в помощ на преподавателите по английски език в предучилищна и начална училищна възраст са предложени разработки с практически материали и описания на игри (подвижни, сюжетни, дидактични), стихотворения (римушки, стихотворения с движения, гатанки, стихотворения за звукоподражание, стихотворения за довършване, игри с пръсти), приказки и примери за интегриране на чуждоезиковото обучение с други дейности. Представено е примерно годишно разпределение на учебно съдържание по английски език за деца на възраст между 4 и 5 години. Учебното съдържание обхваща разнообразни теми, разпределени по месеци. Целта е да се преследва постепенно, плавно и поэтапно обогатяване на знанията на децата чрез система от разнообразни методи, форми и средства. Примери и части от това съдържание биха могли да се използват и в друга възрастова граница.

4. Софрониева, Е., Тошева, Д. (2007). Празници и тържества. *Bonjour, Hello, Olla... В: Проблеми на ранното чуждоезиково обучение, четвърта част* (с. 211-222). В. Търново: Faber. ISBN-13: 987-954-775-692-2.

Празниците и тържествата в детските градини и училища са едни от най-възбуждащите и запомнящи се мигове за учители, родители и разбира се най-вече за децата. Те са не само естествен и красив завършек на усилията, положени по време на обучението, но и емоционален момент, на който всички ние заслужено можем да се насладим. Главата представя примерен сценарий за тържество на английски език. Той обобщава предварително изучавани теми и представлява драматизация на приказка с много песни, стихчета и динамика. Всеки учител би могъл да го адаптира за нуждите на своята група и брой деца. Сценарият може да послужи както на по-млади колеги с по-малък опит, които все още не смеят да разработват свои сценарии, така и на опитни учители, които винаги търсят нещо ново, различно и интересно за поредното тържество.

/глави от книги в чуждестранни издания/

5. Sofronieva, E. (2012). In Quest of the Language Bridge. In F. Jarman (Ed.), *Intercultural Communication in Action* (pp. 211-219). Rockville, Maryland: Borgo Press. ISBN 978-1-4344-4404-2.

Статията разглежда въпроси, свързани със съвременното езиково обучение. Акцентира се върху значението на употребата на чуждия език, диалога и наративността за създаване на комуникативна езикова среда, както и върху нуждата от предлагане на ефективни програми за подготовка на висококвалифицирани езикови специалисти. По един творчески начин се сравняват два урока по английски език, за провеждането на които се използват различни подходи: традиционен и нетрадиционен.

6. Sofronieva, E. (2015). Measuring Empathy and Teachers' Readiness to Adopt Innovations in Second Language Learning. In S. Mourão and M. Lourenço (Eds.), *Early Years Second Language Education: International Perspectives on Theory and Practice* (pp. 189-203). London: Routledge. ISBN 978-0-415-70527-1.

Статията представя съвременно изследване сред петдесет и четири стажант-учители в България и готовността им да въвеждат иновативни подходи в работата си с деца на възраст до 7 г. Анализират се 280 видео записа на заниманията на децата по английски език. Търси се връзката между емпатията на учителите, техните комуникативни способности и прилагането на иновации в обучението по език. В тази връзка се разглеждат и езиковите резултати при децата.

III. Научни статии и студии в списания

/в български списания/

7. Софрониева, Е. (2011). Играта в наративното обучение по съвременни езици на деца. *Предучилищно възпитание*, 6, 16-18. ISSN 0204-7004.

Статията разглежда някои лингвистични аспекти и предизвикателства при използването на игрови техники в езиковото обучение. Дискутира се важноста на това, какво и как „поднасяме“ чрез игрите като езикови знания и умения. Дават се примери как играта чрез наративното обучение може да се превърне в една нова, предпочитана, напълно естествена и възможна чуждоезикова реалност за децата, така че те да могат да използват единствено чуждия език в комуникацията си.

8. Софрониева, Е. (2011). Мотивация, комуникация и принципът на „билингвизъм“ в ранното чуждоезиково обучение. *Годишно научно-методическо сп. „Образование и Технологии“*, 2, 219-221. ISSN 1314-1791.

Статията представя някои аспекти, свързани с мотивацията на децата да използват език, различен от родния, в комуникацията си. Тя разглежда значимостта на изграждането на емоционална връзка и привързаност, както и необходимостта от прилагането на „принципа на билингвизма“ в езиковото обучение. Това са някои от основните принципи и на наративната учебна методика по ранно чуждоезиково обучение, доказана като високоефективна форма на обучение.

9. Софрониева, Е. (2011). Въвеждане на модела на наративния формат в чуждоезиковото обучение на учители, студенти и деца. *Предучилищно възпитание*, 9, 6-13. ISSN 0204-7004.

В продължение на две поредни учебни години във Факултета по начална и предучилищна педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ беше проведено експериментално обучение по наративния формат на учители, студенти и деца от детските градини. Статията представя данните от проучването сред студентите в края на първата година. Отчетени са положителни резултати и желание на студентите да продължат заниманията си по методиката.

10. Sofronieva, E. (2012). Empathy and Communication. *Електронно научно списание „Реторика и комуникации“*, 4. Available at: <http://rhetoric.bg/empathy-and-communication> ISSN 1314-4464

Статията разглежда въпроси, свързани с емпатията, способността да разбираме и да се поставяме на мястото на другите и нейната значимост в човешките отношения. Емпатията е вродена характеристика, която може да се развива и подобрява с времето. Ролята на родителите е да подкрепят своите деца, за да могат те да имат трайни положителни преживявания, които да послужат за основа на тяхното емпатично поведение. Емпатията е анализирана и в контекста на повишена осъзнатост към други култури и езици през 21 век.

/в чуждестранни списания/

11. Sofronieva, E. (2012). A Study of Student Reactions and Attitudes to Non-traditional Pedagogy in Very Early Language Learning. *Journal of Preschool and Elementary School Education*, 1, 43-58. ISSN 2084-7998. Available at: https://www.ignatianum.edu.pl/files/ipulak/JoPaESE_No_1_FT_Sofronieva_A_Study.pdf

Студията представя данни от изследване, проведено сред български студенти-педагози относно нагласите им към прилагане на нетрадиционни, иновационни подходи в практиката си. Резултатите, получени по петте изследвани индикатора, потвърждават интереса на младите хора към нови и ефективни методи с конкретна практическа насоченост.

12. Sofronieva, E., & Shopov, T. (2012). The Swing of the Pendulum – Objectivism or Constructivism in Language Education? *Journal of Preschool and Elementary School Education*, 2, 173-190. ISSN 2084-7998.

Статията поставя акцент върху необходимостта от промени в съществуващите образователни парадигми и прилагане на работещи методи, които да отговарят на нуждите на съвременното образование. Учащите се трябва да придобиват езикови умения чрез действия и чрез „правене”. Те трябва да имат автономност в обучителния процес, като същевременно са част от цялата група, сред която е нужно да се установи среда на сътрудничество и подкрепа, една положителна атмосфера, която да благоприятства ученето.

13. Sofronieva, E. (2013). Multiculturalism: The Challenge of Matching Language Learning to Early Childhood Education. *Journal of Preschool and Elementary School Education*, 3, 105-119. ISSN 2084-7998.

С все по-широкото въвеждане на ранното езиково обучение нараства и необходимостта от квалифицирани специалисти, които да работят в тази област. Едно от предизвикателствата пред образователните институции е те да предлагат ефективни обучения и трейнинги. На университетско ниво, специализираните програми трябва да интегрират познания и умения в областта на лингвистиката, методиката и предучилищната и началната училищна педагогика.

IV. Статии и студии в сборници от научни конференции

14. Шопов, Т., **Софрониева, Е.** (2006). Анализ на състоянието на подготовката на учители по чужд език в България и препоръки за модернизация. В: *Подготовката на учители и социални педагози в навечерието на европейската интеграция. Четвърта есенна научна конференция на ФНПП, Китев 18-22 септ.* (с. 113-119). София: Веда Словена – ЖГ. ISBN-15:978-954-8510-97-4.

Първоначалното обучение на учители по чужд език в България следва общите европейски модели на развитие. То обаче има и своите особености и специфика. Докладът представя анализ на съвременното състояние на теорията и практиката в тази област и дава препоръки за модернизация. Авторите считат, че трябва да бъдат предприети сериозни мерки, които да доведат до значими промени.

15. Шопов, Т., **Софрониева, Е.** (2007). Болонският процес и езиковото обучение във висшето образование. В: *Приемственост и перспективи в развитието на педагогическата теория и практика. 125 години предучилищно образование в България. Пета есенна научна конференция на ФНПП, Китев 05-08 септ.* (с. 128-132). София: Веда Словена – ЖГ. ISBN 978-954-8846-02-8.

Цел на настоящия доклад е да се направят препоръки за повишаване на доверието и интереса във висшето образование към езиковото обучение. Препоръките на авторите

се основават на процесите или развитията в европейското висше образование, известни като Процес от Болоня.

16. Софрониева, Е., Шопов, Т. (2007). Аспекти на дистанционното езиково обучение. В: *Преподаване, учене и качество във висшето образование – 2007. Съвременни измерения в дистанционното обучение. Четвърта международна научно-практическа конференция на международно висше бизнес училище, Ботевград, 15-16 юни* (с. 251-257). София: Издателство МВБУ. ISBN 978-954-9432-23-7.

Докладът разглежда някои аспекти, нагласи и фактори, които трябва да се вземат предвид при предлагането на дистанционно езиково обучение. Авторите предлагат да се направи подробен профил на учителя, ангажиран с дистанционната форма на обучение, което е от основно значение за реализиране на ефективно обучение. Такова обучение е свързано и с нови специфични методи, които включват нови стратегии и подходи, за да се намали липсата на директен контакт в педагогическата работа.

17. Софрониева, Е. (2011). Магическият учител – изследване на емпатията в езиковото обучение. В: *Преподаване, учене и качество във висшето образование – 2010. Научни изследвания - висше образование – иновации: седма международна научно-практическа конференция на МВБУ, Правец 18-19 юни* (с. 95-102). София: Издателство МВБУ. ISBN 978-954-9432-42-8.

Докладът представя наративния метод в ранното чуждоезиково обучение и опита на Софийския университет “Св. Климент Охридски” по него. Обект на дискусия е емпатията и значимостта ѝ в човешките взаимоотношения, комуникацията и обучението. Другата цел на изследването е да се измери емпирично способността за емпатия на учителите и да се анализира връзката и съотношението между учителските профили и стойностите, отчетени по скалите на емпатия.

18. Софрониева, Е. (2011). Обучение и подготовка на учители по чужд език. В: *Най-добрият начин да предскажем бъдещето е като го създаваме*. 31.03 – 2.04. 2011 г. Стара Загора. IV Национална конференция по предучилищно възпитание, МОМН, Регионален инспекторат по образованието – Ст. Загора, 39-40.

Докладът представя анализ на съвременното състояние на теорията и практиката в областта на обучението на учители по чужд език в България, което следва общите европейски модели на развитие. Той представя данни от проучването сред студентите относно въвеждането на наративния метод „Приключенията на Хокус и Лотус” като иновационна и ефективна практика по ранното чуждоезиково обучение.

19. Шопов, Т., **Софрониева Е.** (2011). Европейската политика за многоезичие - от Малуф до Европа 2020. В: *Преподаване, учене и качество във висшето образование – 2011. Висшето образование в България и стратегия „Европа 2020”: осма международна научно-практическа конференция на МВБУ, София 17-18 юни* (с. 362-367). София: Издателство МВБУ. ISBN 978-954-9432-43-5.

Европейската политика за многоезичие се гради от ценности, описани в документи на Европейския съюз и прилагани като принципи в рамките на Болонския процес вече повече от 10 години. Те са основа на стратегията за „умен растеж” в „Европа 2020”. Докладът разглежда основни положения в езиковата политика на международно равнище, като например: (а) езиковото и културното разнообразие е част от европейската идентичност като наследено богатство и предизвикателство; (б) многоезичието подкрепя културното разнообразие и межкултурния диалог в Европа и в света и е добавена стойност в икономическите отношения на ЕС със света; (в) многоезичието допринася за развитието на творчеството и иновациите, като дава достъп до различни начини на мислене, картини на света и комуникации на въображението.

20. Софрониева, Е. (2012). Следдипломна квалификация на учители по чужд език в начален етап – съвременни измерения и предизвикателства. В: *130 години предучилищно образование в България: юбилейна международна университетска конференция* (с. 194-197). Велико Търново: Университетско издателство „Св.Св. Кирил и Методий”. ISBN 978-954-524-842-9.

Статията разглежда проблеми, свързани с програмите за следдипломна квалификация за детски и начални учители по чужд език. Факултетът по начална и предучилищна педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски”

предлага такива програми за обучение на учители от повече от десет години. Статията дискутира някои от характерните черти на участниците, тренинзите и програмите в тези курсове. Акцентира се върху важността на самооценката на участниците относно нивото им на владеене на език във връзка с чувството им за успех. В предлаганите обучения учителите трябва да придобият нужните умения и компетенции, така че да се повиши качеството на образованието.

21. Шопов, Т., Иванова, Р., Атанасова, Г., Ненова, И., **Софрониева, Е.** (2012). Учебна технология за онлайн обучение по английски език. В: *Предизвикателства пред съвременната икономика: девета международна научна конференция на МВБУ, София 22-23 юни* (с. 1248-1267). София: Издателство МВБУ. ISBN 978-954-9432-57-2 (CD).

Настоящият доклад представя учебна технология за онлайн обучение по английски език на студенти дистанционно обучение в МВБУ. Това е иновационна възможност-перспектива пред висшите училища през 21 век, която ще улесни студентите от дистанционно обучение в самоподготовката им по езика, тъй като е по-гъвкава и ефективна по време, пространство и достъп. Едно от основните преимущества на такава учебна онлайн технология е да представи прагматично учебното съдържание чрез автономни учебни дейности, комуникативно ориентирани и в съответствие с Общата европейска рамка (ОЕР).

Докладът описва целите, стъпките, обхвата и очакваните резултати от разработването и внедряването на онлайн учебник по английски език.

22. Шопов, Т., **Софрониева, Е.**, Атанасова, Г., Иванова, Р., Панчева, И. (2014). Проучване на стратегии за учене на втори език на студенти в МВБУ. В: *Интелигентна специализация на България: единадесета международна научна конференция на МВБУ, София 13-14 юни* (с. 1382-1397). Ботевград: Издателство МВБУ. ISBN 978-954-9432-64-0 (CD).

В съвременната постметодическа педагогика автономността е фактор за освобождаване учещия от зависимостта му от учителя и учебната среда и за осигуряване на свобода на общуване на втори език. Стратегиите за учене са ключ към

автономността на учещия. Настоящото проучване цели да открие стратегиите за учене на съвременни езици, прилагани от студенти в МВБУ. Прави се сравнение с данни за стратегиите на студенти в СУ "Св. Климент Охридски".

23. Шопов, Т., Атанасова, Г., Иванова, Р., Ненова, И., **Софрониева, Е.** (2015). Проучване на самооценката като фактор за учебните резултати по втори език на студенти в МВБУ и СУ „Св. Климент Охридски“. В: *Иновативни стратегии за конкурентноспособен бизнес: дванадесета международна научна конференция на МВБУ, София 12-13 юни* (с. 449-454). Ботевград: Издателство МВБУ. ISBN: 978-954-9432-67-1 (CD).

Настоящият проект изследва влиянието на самооценката на студентите върху учебните им постижения по втори език. Прилага се стандартизирана анкета (въпросник на Розенберг). Въз основа на събрани емпирични данни се прави заключение, че сравнително по-високата самооценка в някои случаи води до по-високи учебни резултати по втори език. Необходими са последващи изследвания в тази област за верифициране на такава връзка и значимост.

24. Sofronieva, E., & Danova, M. (2015). Teacher Efficacy, Personality and Locus of Control. В: (съст. П. Янева) *Иновативно обучение в 21 век* (с. 64-79). Доклади от заключителна конференция по проект BG051PO001-3.3.06-0045, София, 2-3 октомври, 2015г. Издател: Полиграфюг АД. ISBN 978-619-7240-17-7.

Авторите разглеждат ролята, която играят учителите за мотивацията на децата и провокиране на техния интерес към езика и желание за участие в езиковите дейности. Учебната среда до голяма степен зависи от фактори, свързани с ефикасността на учителите и техния локус на контрол. В изследвания контекст този конструкт е свързан със степента, в която учителите вярват, че могат да контролират учебния процес в клас и да влияят върху учебните резултати на своите ученици.

V. Учебници и учебни помагала

25. Софрониева, Е. (2012). Развитие на звукови и езикови структури – роден език и чуждоезиково обучение: модел на наративния формат. В: (съст. К. Караджова) *Учебно помагало „Можем да учим”*, сборник с научни статии (с. 26-39). София: Софийски университет „Св. Кл. Охридски”, ФНПП, по проект BG051PO001-4.1.04-0041 на MOMH „В хармония със себе си и със света”.

Авторката разглежда принципите, на които се базира Наративната учебна методика приложена в педагогическата система „Хокус и Лотус”. Тези принципи в езиковото обучение са основна предпоставка за успеха на децата. Анализират се резултати от проведени изследвания, свързани с развитието на езикови структури и умения по роден и чужд език. Приносът на статията в учебното помагало се изразява в анализа на изследвания за приобщаване на деца със специални нужди към езиковите дейности.

26. Софрониева, Е. (2014). Проучване на добри практики: Изследователски методи (Мак Бърни и Уайт, 2007г.). В: (съст. П. Янева, А. Кременска и Д. Ташев) *Добри практики в обучението по и на чужд език* (с. 27-33). Компендиум по проект BG051PO001-3.3.06-0045 „Преподаване по и на чужд език със съвременни методи и технологии.” <http://su.acadlit.uni-sofia.bg/docs/GoodPractices.pdf>

Статията прави анализ на съществуващите съвременни учебници и помагала за изследователски методи, издадени на английски език, сред които се отличава книгата на Мак Бърни и Уайт. Учебникът съдържа предложения за по-общи теми по академично писане, които могат да се използват от преподавателите по чужд език в работата им със студенти от бакалавърските и магистърските програми. В зададените веб-страници са поставени основните теоретични проблеми и приложенията им в практиката. Като цяло учебникът предлага примерни модели, представени в разнообразни форми, въз основа на които всеки изследовател да може да планира, изгради и проведе своето собствено изследване по-най добрия и професионален начин.

27. Софрониева, Е. (2015). Ефективно и устойчиво ранно езиково обучение. В (съст. П. Янева) *Обучение по и на чужд език с със съвременни методи и информационни и компютърни технологии в СУ „Св. Климент Охридски”* (с. 73-79). По проект BG051PO001-3.3.06-0045. София: Алианс Принт. ISBN 978-619-7065-06-0.

Статията разглежда съвременното състояние на ранното езиково изучаване и обучение (РЕО). Прави се преглед на някои от по-важните теми и проблеми, дискутирани в публикуваните документи от Европейската Комисия в сферата на РЕО. На настоящия етап обучители и специалисти са изправени пред различни предизвикателства, сред които: създаването и прилагането на учебни модели, подходящи за изучаването на език от малки деца; използването на научно доказани ефективни подходи, които да спомагат както за успешното езикоусвояване от децата, така и за тяхното цялостно развитие и др.